

Joana Navarro

L'ESPIRAL DEL CRIT

Plecs de la Paraula 02

Primera edició:
Octubre 2014

© Joana Navarro

© de la portada Edu Barbero

© De aquesta edició,
Babilonia edicions
Navarrés.
babiloni56@gmail.com
www.edicionesbabilonia.com

I.S.B.N.: 978-84-941764-6-3
Depòsit Legal: V-829-2014
Impressió: Grafigrau, SL Xàtiva (Valencia)
Imprès en España. Printed in Spain

L'ESPIRAL DEL CRIT

Joana Navarro

Inicie aquest pròleg dient que Joana Navarro està convertint-se, a poc a poc —és una apreciació personal, és clar—, en la Marina Rossell de la poesia valenciana. Amb una sensibilitat a flor de pell, com la cantautora catalana, està bastint una obra consistent, delicada, sensual i tendra; a la qual suma ara, amb el llibre *L'espiral del crit*, llibertat, rebel·lia i compromís.

Amb aquestes eines, les possibilitats de Joana són immenses. Darrere d'una aparença fràgil es tanca un món ric, en el sentit més ampli del terme, món que abasta des de poesia per a infants, fins a la poesia més compromesa, com constatarem en les pàgines d'aquest poemari, i a més ho fa amb diverses tècniques creatives; no oblidem, que el seu anterior llibre fou un recull de haikus.

Joana és poeta i professional de l'ensenyança, i considere que tenir una mestra-poeta, o una poeta-mestra, tant s'hi val, dins de les nostres aules, educant als nostres fills i filles, és un regal. Tot i que té obra publicada per a infants, allò més important és la possibilitat de formar a l'alumnat, amb l'eina poètica com una més de les opcions emprades en l'educació, i donar-li un alt valor. Si a més, considerem el lèxic poètic ric i acurat de la nostra autora, estem arredonint el cercle formatiu i sensitiu dins de l'escola.

Pertany Joana a un grup de poetes que ha aparegut amb molta força dins del panorama actual de la poesia en valencià, molts d'ells, dones, que escriuen amb ràbia de la situació actual des de la solidaritat i el compromís, però que no estan instal·lades en la ràbia heretada; poetes que els agrada dir la poesia en veu alta, i han fet, de les presentacions dels seus llibres, una festa de la paraula recitada i cantada, propagada ràpidament per la xarxa, on habitualment contrasten i donen difusió als seus treballs. Poetes, en definitiva, que em fan veure, poèticament parlant, l'inici del segle XXI amb il·lusió i esperança.

Joana es mou perfectament en espais menuts, però prompte comprovarem que no li cal un haiku per a tancar un bon poema, ens ho demostra en l'inici d'aquest llibre, on en huit versos és capaç de tancar un sentiment de país. Profunditat de pensament, economia de paraules, tota l'obra de Joana és un homenatge a la paraula, i també aquest poemari; un trencaclosques de paraules on tot encaixa sempre, per difícil que parega. Un viatge que ens porta des de la senzillesa de la imatge, «amb la tija als llavis», fins a les grans veritats filosòfiques: «no hi ha crit més gran que aquell que es calla».

Les veus del poema front a la païra són valentes i elegants, combatives sense armes de foc, metàfores encertades fetes cant i consigna davant del dolor. En aquest món asimètric, ens diu Joana que ella és denúncia front a una realitat que assassina esperances, i jo afegiré que ho és amb paraula amable i contundent alhora, paraula feta vers que pot fer-se cançó amb facilitat, doncs està dotada d'una alta musicalitat.

A diferència dels altres poemaris de Joana, en aquest llegim a la poeta més realista, tot i que els versos en la seua veu pareixen menys descarnats per la bellesa del lèxic emprat (recordem el pròleg de Jordi Dorca al llibre *L'eixam del vers*), però ho són i molt, no cal més que donar-li una ullada a alguns dels temes: La prostitució, l'alcoholisme, el maltractament psicològic; una ullada amb el color blau que ho empelta tot de llibertat, Joana ens ho diu i ens diu també, que vol ésser els ulls del poema.

Uns ulls que miren la poesia feta defensa de l'educació, de la bona educació, amb ungles i dents; quan parafrasejant a Celaya, parla la docent en lluita i esperança; o quan en fa ressò dels derrotats i dels aconformats amb el pas del temps, que pesa com una cadena, o li cluca l'ull al moviment 15M recordant a José Luis Sampedro.

Joana ens diu, en aquest poemari, que sempre li toca anar perduda i a deslloc, però sabent que el cap el té al lloc més necessari i amb els més dèbils. També ens diu que la paraula és la lluita contra l'oblit, la indiferència i la resignació, i cal que l'emprem amb dignitat. És també el meu sentiment poètic, i és per això que fer aquest pròleg, per a mi és parlar de quelcom que m'estime, i que en la mesura de les meues possibilitats recitaré en veu alta on calga, per contribuir amb Joana i l'editorial Babilònia a parlar d'aquestes injustícies que ens impedeixen trobar una vida bona per a tots, també mitjançant la poesia, una vida com una "ronsa maror", eixa lliure i blava imatge poètica d'aquest poemari, amb la qual vull tancar el pròleg i invitar-vos a obrir les pàgines següents.

Vicent Camps
Xirivella, gener de 2014.

.

Consirós cant e planc e plor.
GUILLEM DE BERGUEDÀ

Des de l'espíral del crit

Al meu vers,
el crit,
la indignació
envers la dalla,
la dalla cruel
en aquesta pàtria,
en aquesta pàtria nostra
en aquesta pàtria nostra segrestada.

Instintivament
m'aboque al teu vers
i ressona
com sageta que al buirac trema
esperant abastar un punt definit,
un punt ben emmarcat
a l'espill de mots sagrats
d'idèntic tornaveu.

D'hivern és el mot que et calles
quan parles. Glaçat l'alé
sense resposta. Com una remor de fulla seca,
la paraula. Una tèbia amargor
es disol al fons del café.

I com si res, perplexa,
et beus l'adéu
i nades en la negra sutja
d'aquesta frissança constant.

Podem al roser
l'espina de la memòria
i fugim cautament de la fiblada.
Àvidament,
i amb la tija als llavis,
roseguem l'amarga set enyorada
d'aquelles nafres ara ja vençudes.

I que cruels quan mirem així
les hores buides
sense el vidre del record!

Inútilment mires la vastitud del cel
i la claror d'un assolellat matí d'octubre
i et preguntes
mentre deleges la dolça serenor del vers
on és la llum ja inaccessible
d'aquell café que ara sura irreverent
i que com una amable consigna
embogeix recreant-se a les pàgines del temps.

És quan la paüra
t'esmola la veu,
i toques amb els dits
l'esvoranc i el sents,
que crides amb gest amarg
i et saps valent.

I fas bé,
que no t'atenallen contra el mur!

Ignorant com ets,
et creus feliç en aquest cel
curull de capvespres i perfils inventats.
Vespreses a l'ombra d'un món
d'imperfecta asimetria
i et venç l'anònima indiferència
immòbil que t'envolta.
I així confòs en la immensitat
d'una llum migrada,
fosqueges la realitat que et consumeix.
I t'estimes i t'odies.

Què esperes?
La vida crema al carrer del buit.
No la veus?

I vindrà un dia
vestida de negre setí
per donar-te a provar
el tast més amarg,
i amb llàgrimes de sofre
veuràs rodolar els còdols,
els versos perduts,
la clau que obri tot els panys,
-sí, aquella, ja saps,
la d'Estellés-
i allà, al llindar del camí,
on ja no és possible el retorn,
veuràs que l'esquinçat vel
de les hores vençudes
s'esfilagarsa sense remei,
i clouràs els ulls,
i discretament cridaràs
la dolça calma que encercla
el glop més blau.

No hi ha crit més gran
que aquell que es calla,
que s'emmudeix
que es proclama victoriós
en despertar cada nit
a l'ocàs de l'ànima,
i torna per emmudir-se
i morir una i altra vegada
al fosc, cru i reiterat silenci
dels llops que el segresten
rere el lli del finestral,
a la nova llum que disfressa
les golfes del matí.

Temps i temps,
hores al temps,
temps i més temps
en aquesta estampa de postal.

Temps
d'abraçades,
de petons i besades de cartró.

Temps
de passejades
vora el mim del cantó.

Temps
de vanitoses almoines
pel vianant de copa i bastó
I temps...

temps resignat
pel mim
sempre prim i escardalenc,
tot immòbil esperant
el clinc-clinc generós
que li llança el vianant
de mil i un botó!

Temps i temps
temps d'amnèsia
i d'injustícia social,
sempre rentant la consciència...
sempre, edulcorant-la amb resignació.

Somriu, *mante*, somriu.
No veus que la gent
se'n fot del teu plor?
Llums a la carpa,
que comença la funció!
De pallasso, t'hauràs de vestir,
i nas vermell hauràs de lluir.
Veus que fàcil és?
Tothom t'aplaudeix!
Fora llagrimotes
que el públic no en vol saber
de putes penes ni orfandats,
de tristors o d'angoixes.
ni de res que destape humilitat.

Somriu, *mante*, somriu
cus-te la ferida i amaga la pena.
que ja s'obri el teló,
i recorda, que ací no passa res!

Amb irònics prejudicis
solidifiques
la neu glaçada dels cims.
Oreges despòtiques raons
quan saps
que són febles fils de boira
esfilagarsats com el més subtil
dels dubtes,
de les quimeres que amagues
rere la cuirassa
que t'enquista la incertesa
al fons del pensament.

Fosqueges la paraula,
arracones rima i vers
i no te n'adones
que quan s'hi puja tan alt
la música es perd.

Ens diuen d'aquest viatge,
portentoses meravelles,
ens parlen de bondat,
màgia pura i amistat.

I... ens conten tantes fal·làcies
que després descobrim
que tot és caduc i enganyós;
comprovem la tristor
als ulls de l'infant,
la hipocresia, l'avarícia i el cinisme
als de "l'amic" que et fa costat.

I... ens diuen tantes coses,
que fins i tot... semblen veritats,
veritats irrefutables
d'una falsa realitat.

El meu desig, conèixer-te,
les meues ànsies, nomenar-te,
saber que en cridar-te,
despertaré al teu costat
vora el llac de la lluna
i que fent malabars,
podré escriure el teu nom
amb la simetria de les lletres,
lletres que en besar-se, se descobriran
junttes, reinventant-se
per resorgir amb ímpetu
de l'ocàs d'aquest món
i onejar sense treva
per les blaves onades de l'horitzó.

TATREBILL / LLIBERTAT

No mires enrere.
Empresonat, el vers
resta als fulls del calaix
on cada mot lluita
i reclama eixir
amb dignitat d'allà
on s'hi ha quedat clos.
És la foscor qui l'amaga;
la bena als ulls
de qui cautament pensa
protegir-lo.
-Protegir-lo?-
No.
Ofegar-lo entre
les runes de la hipocresia,
que tan lluny hi són
dels fils de bressol
que un dia el trenaren.
Un dia,
un dia que mor
un dia que cau en l'oblit.

Gelosament enamorada, sí!

Enamorada
del "Cant dels ocells";
enamorada
i amb gelosia,
com qui, sense fer fressa,
el festeja a la nit
i no el pot copsar.

On?
On és aquest cant?

No tot serà, però, silenci.
Car diràs la paraula justa,
la diràs en el moment just.
V. A. ESTELLÉS

Des del ressò del crit concèntric

Passen les hores,
batega el buit del tic-tac
al fil de la nit.

Sota el fanal de l'arbreda,
ella. Res no queda ja
dels somnis de cornisa.

Als seus ulls, l'atzabeja;
a les mans, les tremors
li recorren els dits.

Passa el primer client,
i el segon i el tercer.
Prompte en vindran més.

Demà serà un altre dia,
s'empassarà el plor
i vomitarà l'estrena.

Demà, serà un altre dia...
un altre?

L'injust món on vivim
té per color la marginació,
per ulleres, les benes als ulls.

Pot ser que un dia, el sol
traspasse els cingles de l'abís,
i ens caiga el drap alié.

Potser aleshores sembrarem llavors
d'esperança i s'abraonaran al cel
branques de tots els colors.

Però mentre no siga així,
la ceguesa dels meus ulls,
s'obrirà sempre al vers.

I si hem de lluitar plegats
perquè ens caiguen les benes,
que siga sempre...

amb els ulls del teu poema.

Tot parafrasejant els poema de Gabriel Celaya

Posem-li braó a la barca,
pesem, mesurem, equilibrem
i engeguem motors!
I que siga així,
amb l'ànima del mariner,
i amb la del pirata...
i que mai no caiga
el somni d'arribar a l'illa,
desitjant sempre
que aquest altre vaixell,
aquests xiquets i xiquetes,
quan el nostre s'encalle
puga seguir el viatge
amb destí propi i agosarat.

Ara que l'educació es desmaia
a la gola del llop!
Ara, que és l'entusiasme
del docent, qui la manté.
Ara, més que mai, és
que ho hem de somniar.
Ara!
Ara!
Ara!

Tot i contemplar
la llum d'un dia tan assolellat,
sents la derrota cor endins.
Tot i la llibertat
que pensaves aconseguir,
tornes a cridar en la nit.
I amb la corbata
que t'ofega el crit,
ixes al carrer
recordant el viatge
que t'ha portat
des de les onades del mar
fins al desert.
I et sents assedegat,
assedegat i sense pàtria.
I mentre passeges
per la ciutat, et preguntes
per aquest dolor,
per aquest dolor feixuc
i constant
que t'ennuvola la mirada
i et trenca l'ànima,
i com un autòmat incrèdul
t'escoltes repicar als llavis
"Bueno, Bonito, Barato,
tu compras paisa?".

Als teus llavis,
la paraula lacrada;
als meus
la lleugeresa,
el vers encriptat,
el somni indeleble
de peus alat;
i a les nostres mans,
les cadenes del temps,
l'herència dels anys
escolpida a consciència
entre pedra i cisell.

*Moriré contento porque habéis iluminado el final
de la vida de un viejo.* (José Luís Sampedro)

No és difícil
il·luminar la fi
de la vida d'un vell.
No és difícil
quan aquest vell
és la veu d'un poble,
una veu clarivident
i compromesa
amb els problemes
del seu temps.
És per això
que més que no plorar-li
la mort, continuarem
la seua lluita, i amb ell
serem veu, la seua veu.
I seguint el dictat estellesià
assumirem la veu d'un poble
i serem poble, el nostre poble.

Dens, el teu silenci
basteix fortificacions d'acer.
Infranquejables fronteres
filen el vimet de l'oblit,
allà on habitava
el niu del somni.

Fràgil, la meua voluntat
s'esquerda
als esquinçalls del vers.
Fermes esperances
pengen encara de les meues mans,
desitjant que el temps,
amb la dòcil innocència
de l'inexorable destí,
les transporte amb ell.

Tot,
tot i res ens suborna;
la nit
i la música opaca,
el dia
i la llum untosa,
la pluja
i els retrets de la memòria,
i les bromes
o misteris de lladruc.

Tot,
tot i res
ens convoca
als fons abismals
o a l'aspre vertigen
de la ronsa maror.

Tot,
tot i res ens acomiada,
ens apropa i ens allunya
de l'arpa càlida,
càlida i freda
d'aquesta isolada
i PUNYETERA vida.

A deslloc,
sempre a deslloc
m'hi trobe.

A deslloc
allà on les hores
fugen i tornen
pel territori nu de les paraules,
allà on ingràvida,
l'ombra s'esberla
i com espiral invertida
ens congrega al joc,
al joc dolorós de la vida.

Allà,
allà on la mar
s'hi capbussa
en l'onada del silenci
ofegant el temps
en l'illa,
en l'illa del vesc.

Eixies al carrer
sota els primers rajos de sol.
Rere les teues passes,
aquella ombra,
aquella
que sempre minvava
i creixia,
s'allargava
i s'engolia aclucant-se
com si escapara.
Hi era sempre
serpentejant vora el camí,
enjogassada i riallera.
Hi era,
hi és.

*Poema dedicat a les víctimes del maltractament
psicològic i molt especialment a una molt
estimada amiga.*

PROU!!!

No,
no necessite
emmirallar-me als teus ulls
amarats de crueltat,
ni ser la diana
on intentes clavar
el dard enverinat
per alliberar la negra sutja
que nada en la teua sang.

No,
no necessite
l'urpa de les teues garres
furgant els meus somnis
i congriar així
els que mai no vas tenir,
ni ser l'esclava amatent
dels teus dies.

Recordes?
Jo sóc aquella a qui adulaves
i adoraves com deessa suprema,
la deu d'aigua clara,
on sadollaves la set,
la mateixa a qui ara
fustigues per a alçar el teu vol;
sí; el teu vol,
un vol prestat d'ales trencades,
ales fallides
que sols aconsegueixes
quan trames les blanques teranyines
que t'enlairen.

Però saps?
no seré jo la teua propera víctima.
Assegura't abans i trepitja fort;
les teues ànsies són tan grans
que no te n'adones
que t'engoliran
les mateixes terres fonedisses
que ara transites.

Rere els mots oblidats
al cau del silenci,
passen els dies.

Mai no sé
com fer-los parlar
sense convertir la veu
en sageta cruel.

Com dir el que no veig
sense callar el que veig.

Com sotjar la claror
i percebre la idea

Com?

*La paraula és la lluita contra l'oblit, la indiferència
i la resignació, emprem-la amb dignitat (J N)*

Com seria el món
sense tu, paraula?
Com?

Sorda la veu,
innominat el concepte,
buida la consciència,
ofegat el pensament,
immòbils els llavis
i cru el sentiment.

I com amb tu?
Com és i
com podria ser?

Si te dan un papel pautado, escribe por detrás
(Juan Ramón Jiménez)

Tren esgarriat
que mai saps on vas,
tren despietat
que la gent has enganyat;

Quan isques de l'estació,
on ens portaràs
si res no ens queda ja
sense via ni nació?

TÍTOLS PUBLICATS

01 Suite de València (Tercera edició)

Marisol González Felip

02 L'espiral del crit

Joana Navarro

Aquest poemari, L'espinal del crit de Joana Navarro
es va acabar d'imprimir el nou d'octubre de dos mil catorze,
a l'obrador de l'impressor Grafigrau,
amb una primera edició de 150 exemplars numerats i signats

Exemplar N° _____

ISBN 978-84-941764-6-3

